

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5:20, za pol leta K 2:60, za četrt leta K 1:30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Državni kapitalizem.

Industrijske zveze še niso edine, kakšno stališče naj zavzamejo napram državnemu vmešavanju v industrijsko gospodarstvo. Vojna je vplivala, da se je začela država brigati tudi za izdelovanje, uvoz in izvoz ter cene najrazličnejših izdelkov in blaga. Nekateri industrijci menijo torej, da naj bi se ta sistem ohranil še po vojni, dočim so drugi odločno proti temu, po končani vojni naj bi takoj nastopila prosta trgovina, ne da bi jo država kakorkoli omejevala. Državno sodelovanje pri ureditvi industrije po vojni zagovarja med drugimi predsednik društva predilniških tovarn avstrijskih, gospod Artur Kuffler, ki je nedavno razlagal v Družbi avstrijskega narodnega gospodarstva, da bo ob prehodu k mirovnemu gospodarstvu, državni vpliv potom industrijskih samoupravnih korporacij potreben zlasti glede na produkcijo. Med samoupravne korporacije šteje industrijske družbe inkartele. Tem naj se po mnenju gospoda Kufflerja, dovoli, da smejo izdelovanje omejiti ali ovirati uvoz surovin ter paziti na to, da se smejo kupičiti zaloge blaga le do gotove meje; vsakršna nadprodukcija naj se onemogoči, samoupravne korporacije pa naj odmerjajo izdelovanje po potrebi. Ta sistem ni nič drugega kakor prisilno karteliranje ali prisilno sindiciranje, ki ga mnogi industrijci zahtevajo. Karteli so to, ki jih država nadzoruje ali pa, ki jih država odredi, v svojem poslovanju so pa popolnoma brez državnega vpliva. Samo ustanovitev kartelov ali sindikatov naj se ustanovi pod državnim pritiskom. Uprava in poslovanje sindikatov pa naj bo prosto.

Zagovorniki tega sistema pričakujejo, da bo industrijska varstvena carina še zvišana, vsaj pa bo ostala, da se prepreči potom prisilnih sindikatov konkurenca tudi v državi. Država bi zagotovila industriji v državi čimvečje izkoriščanje varnostnih carin z visokimi cenami v državi ter ji naklanjala s tem velike koristi. Zato pa prejema država nekoliko višje davke ter si s tem zagotavlja del dobička visokih cen. Delavcem hočejo prisilne sindikate s tem opravičiti, da je zanje bolje, ob dobrih mezdah računati z nekoliko podraženim življenjem, kakor pa če bi imeli cenejši kruh in cenejše blago

ob nizkem zaslužku in nestalno delo. Razmerje med kapitalom in delom ostane isto; kar se spremeni, je le razmerje med kapitalisti, ki nastopajo odslej kot enotna pod državnim varstvom stoječa družba.

S stališča delavca imenujemo ta sistem po pravici državni kapitalizem. Njegovi početki segajo daleč nazaj do početka te vojne, ki so pa dozoreli šele med vojno.

Nasprotniki tega sistema pa pravijo, da je to nevarnost za razvoj industrije. Ta nazor zastopa tudi predsednik Zveze avstrijskih industrijev, komercialni svetnik Henrik Vetter. Med vojno, pravi, je državna ureditev produkcije nujna potreba. Industrija se mora med vojno ukloniti prisilni organizaciji, čeprav je nasprotnica vsakršne sile in omejitve individualne inicijative, zakaj le tako je mogoče z obstoječimi zalogami vztrajati v vojni, čeprav deloma povzroča to na drugi strani pretiravanje cen. Ob miru odklanja Vetter državno umešavanje odločno. Preplavljenja trga z blagom in občutnega padanja cen se Vetter ne boji. Nasprotno spričo nezadostnih prevoznih pomočkov in težave pri ureditvi valute se boji, da „ne bomo dobivali dovolj surovin, da bi kmalu zopet spravili naš industrijski aparat v gibanje“. Gospod Vetter zahteva, da naj se za delavce, ki se vrnejo iz vojne, čimprej preskrbi dovolj dela. Pričetek produkcije v popolnem obsegu je kar najbolj nujna stvar s stališča splošnega gospodarstva. Le industrija, ki se razvije kar najbolj, more misliti na izvoz ter tudi prenašati potrebne žrtve. Če bomo pa ovirali uvoz, kakor zahteva gospod Kuffler, zadrževali produkcijo, bodo Avstrijo druge države izpodrivale povsod. Razentega sili k popolni zaposlenosti strahovita druginja. Vsakršno oviranje industrije z omejevanjem uvoza pa bi povzročilo, da ostanejo visoke cene za vse blago.

Kaj naj porečejo torej delavci k temu vprašanju? Razmotrivanje o tem bi bilo potrebno, da se doseže jasnost. Zakaj vseeno ni za delavce, kako se v bodoče organizira industrija, ali bomo imeli prisilne sindikate ali ne. Nekateri menijo, da je državna ureditev industrije, kakršno hoče Kuffler, nekakšen „državni socializem“; če pa stvar natančneje ogledamo, opazimo, da gre tukaj za državni kapitalizem. Pod besedo socializem razumevamo tako ureditev indu-

strije, da ima splošnost od nje čimveč haska da se ne izdeluje blago za prodajo, marveč za ljudstvo, ki ima do blaga pravico vsak, kdor dela; državni kapitalizem pa pušča vse pri starem, njega prvi namen v industriji je dobiček, delavska mezda je le denarno nadomestilo za borne življenske pomočke, ki lih mora delovni človek imeti, da more delati. Če imenujejo nekateri ta sistem državni socializem, to ne spremeni sistema prav nič. Socializem sicer ni izvedljiv brez organizirane države, ni pa vse eno, če je država organizacija dela ali pa organizacija kapitalistov.

Nova vlada.

Komaj 26 dni je bil dr. Koerber avstrijski ministrski predsednik. Nihče, ki ne pozna političkih spletk, ni pričakoval tako hitre spremembe, zlasti, ker je Koerber odločno izjavljal, da hoče vladati ustavno. Koerber je naletel pri sedanjem nastopu na tiste ovire, ki jih je imel že leta 1904, ko je odložil mesto ministrskega predsednika: Avstroogrsko nagodbo in strankarsko nasprotovanje.

Pravi vzrok njegove sedanje demisije nam ni znan, toda med vzroki so gotovo zahteve nemških radikalcev in krščanskih socialistov, ki so zahtevali notranje reforme v državi brez parlamenta, ter nesporazum z ogrsko vlado glede nagodbe.

Dr. Koerber je naprednejši avstrijski ustavoveren uradnik; njegov naslednik je finančnik dr. v. Spitzmüller, ki je sodeloval že v Stürgkhovem ministertvu pri pogajanjih glede avstroogrsko nagodbe. Ne vemo, koliko prihajajo tukaj v poštev praktične izkušnje novega ministrskega predsednika, vsekakor pa se z njim vrača vsaj deloma tudi Stürgkhov sistem.

Če presojamo spremembo po veselju na Ogrskem, ki ga je zbudila ta sprememba v avstrijski vladi, nas nehote obletava sumnja, da je novi ministrski predsednik zastopnik agrarnih in kapitalistiških strank, ki ponuja Ogrom večje ugodnosti nego jih je ponujal Koerber, ter da je Spitzmüller bolj pristopen za koncesije tistim strankam, s katerimi hoče vladati, nego je bil njegov prednik. Grof Tisza trdi, da so povzročile padec Koerberja notranje avstrijske političke

LISTEK.

Špijon.

Pričetkoma vojne, ko Rusi še niso bili v Izhodni Prusiji, so smatrali marsikatero tujo osebo za špijona in jo zaprli. Navadno so morali take špijone kmalu izpustiti. Tudi kmetje v Trutnovu so zasačili „špijona“, na kar so bili jako ponosni, a njih sosedje iz Zajčjega so se jezili nanje, ker se lov ni posrečil njim samim, zakaj nepridiprav je bil prej v njihovi vasi. Smeha so se pa lomili, ko so kmalu izvedeli, da zaloteneč ni bil nikakršen špijon. Trutnovci so bili osramočeni. Lov na špijone se je pa nadaljeval, in ko so Zajčani v nedeljo sedeli pri pijači, so nekateri vedeli pripovedovati, da se še vedno klatijo špijoni v okolici, ki jih je treba zasledovati. Naenkrat se oglasi telefon. Debeli gostilničar je koracal naglo

k aparatu ter nastavlil uho. Gostje so z nepetostjo poslušali, zakaj telefonski pogovor je na kmetih redkost; vsekakor utegne biti vest važna, ki jo je dobil sedaj gostilničar.

Niti sopsti se niso upali gostje, tako pazno so poslušali telefonski pogovor. Razumeli niso ničesar. razen nekaj vzklikov gostilničarjevih, ki se je silno čudil in razburjal. „Otroci“, pravi, ko stopi od aparata, „javljajo sumljivega moža, ki gre proti naši vasi. Prijeti ga moramo.“

„Špijon!“ jih zakliče več vznemirjeno. „Mogoče!“ meni gostilničar, „na vse moramo biti pripravljeni.“

„Od kod prihaja?“ so povpraševali gostilničarja.

„Po poti gre. Pojdite, vzemite sekire, vile, palice in vrvi s seboj, pojdite na prežo ter ga ujemite.“

Kmetje so se dobro oborožili, polegli so ob potu v grmovju, zakaj tam mimo mora priti sumljivec. Tukaj ga bodo prijeli.

V vasi so pričakovali uspeh te vojne z nepetostjo. Nekateri malodušneži so silno skrbeli, če pride do boja, in čeprav so Zajčani hrabri ljudje, utegnejo vendar nekateri obležati mrtvi na polju slave, ako bo špijon streljal.

Nepridiprav se dolgo ni prikazal. Ni ga bilo. Ali je mar zasutil, da ga hočejo Zajčani prijati? Ni mogoče. Morda je napravil na poti razne rizbe ter se zamudil. Ne bodo mu koristile ne, za to bodo že Zajčani skrbeli. Postajali so bolj in bolj nestrpni.

Naenkrat zapazijo v daljavi človeka, ki počasi prihaja. Torej vendar! Kmetje so pograbili za orožje, ogledujejo gorjače in vile; tudi vrvi so skrbno pripravili.

Razburjenje je postajalo vedno večje, zakaj postavbo so sedaj že razločevali, in vznemirjalo jih je zlasti, ker ni prihajal v Zajčje mož nego ženska. To se je zdel kmetom

razmere. Tiszova izjava pa se razlaga tudi lahko tako, da so vzrok krize v avstrijski vladi stranke, ki podpirajo stremljenja ogrske vlade bolj nego jih je podpiral Koerber.

Novi ministrski predsednik še ni povedal svojega programa, kar pa najbrže stori v kratkem. Casopisje vobče zahteva sicer parlamentarno delovanje. Vprašanje je sedaj le, kakšno stališče zavzame novi šef vlade, in ko bo pojasnil svoje stališče, bomo tudi lahko presojali, ali pomeni ta sprememba napredek ali reakcijo.

Prevladuje pa mnenje, da bo novi kabinet samo začasen, ki sklene pogodbo in uveljavi proračun, potem pa pride novo ministrstvo, ki mu utegne predsedovati princ Hohenlohe ali grof Czernim. Za to govore deloma tudi političke razmere. Kakor so se nekatere stranke veselile odstopa Koerberjevega, tako malo se izjavljajo o novem ministrskem predsedniku. Razen nemških radikalnih strank izjavljajo vse meščanske stranke, da ostanejo rezervirane napram novi vladi, dokler objavi svoj program.

Pred mirom.

Ponudba osrednjih držav, da naj se uvedejo mirovna pogajanja, so zbudila po vsem svetu veliko senzacijo. Državniki spoznava so v prvem trenutku večinoma odklanjali ponudbo. Ruski minister za zunanje stvari Pokrovski, jo je najodločneje odklonil, enako Briand in tudi angleški vladni krogi. Casopisje je izlilo vso svojo jezo in hujskalo, češ, da je ponudba le manever, ki hoče sejati razkol v sporazumu.

Toda ogorčenje je trajalo le prve dni. Zmernejši in pametnejši politiki, kakor tudi časopisje, so pričeli opominjati k treznosti, k razmotrivanju o ponudbi. Najrazličnejši vplivni politiki po vojujočih in nevtralnih državah so naglašali, da ponudba ne more biti znak slabosti, da si odgovorni činitelji naprte velikansko odgovornost pred svetom, če kratkomalo odklonijo ponudbo. Prvi so izjavili angleški vladni krogi, da na ponudbo ne odgovore prej, preden ima sporazum sejo. Tudi na francoskem in v Italiji so se streznili, dasi so merodajni krogi še vedno veliki nasprotniki mirovnih pogajanj.

Posebej moramo naglašati ob tej priliki, da so socialisti po vseh državah sprejeli ponudbo prijazno ter odločno naglašali, da ponudbe za mirovna pogajanja vlade sporazuma ne smejo odkloniti, marveč se posvetovati o njej ter pospešiti pogajanja s primernimi predlogi.

To načelo sicer še ni prodrlo, upati pa smemo, da prodre, ker se je ljudstvo povsod vdalo nadi, da mora priti mir, da je žrtev dovolj. To hrepenenje po miru, ki narašča v Rusiji in Franciji, v Angliji in v Italiji, postaja močnejše in močnejše.

Moralnemu pritisku se ententa ne bo mogla upirati, zlasti ne, ker ne more pokazati uspehov, čeprav se vojskuje že dve in

posebno nevaren špijon, ker sicer se ne bi bil preoblekel v žensko. Treba torej prav srčnosti in opreznosti, da se ne izmuzne nepridiprav. V zadnjem hipu ga morajo obstopiti od vseh strani. Če bodo štrlele vile od vseh strani vanj, se menda vendar ne bo upiral.

Napad in obkolitev sta se popolnoma posrečila. Žena je bila obkoljena in orožje se je dotikalo njenih prs in njenega hrbta. Špijon se je moral torej vdati. Videti je bil pravcati bojzljivec, ženska je začudeno zakričala, padla je na kolena ter dvigala roke proseče. Tedaj vzklikne neki kmet: „To je pa stara Kleinovka iz ubožnice v Ločniku.“

„Da, jaz sem!“ je vzdihnila stara žena. „In tudi nisem nič storila, prav nič. V Trutnov sem bila šla po ostanke kruha.“

Kmetje so jo osupli izpustili in starka je krevsala dalje. Zajčani niso bili nič prav zadovoljni z dogodkom, sklenili so pa, da

pol leti z ogromnimi vojskami in še ogromnejšimi žrtvami.

Značilno za razmotrivanja o ponudbi je dejstvo, da se povsod pojavlja mnenje, da bodo vlade v ententinih državah ostale brez zaslonbe, če ne bodo odgovorile na ponudbo in če ne bodo stavile ali pa zahtevale nove predloge, na podlagi katerih se lahko začne pogajanja ali pa, če že zavrnejo ponudbo, jo ne dovolj utemeljile.

Ves položaj je torej tak, da ententa ponudbo ne more kar odkloniti, čeprav hujska časopisje kapitalistiških interesentov k nadaljevanju vojne z vso besnostjo.

Zborovanje škandinavskih socialistov.

Stalni odbor škandinavskih delavskih organizacij je imel minuli teden konferenco, katere sta se udeležila za Švedijo državni poslanec Lindquist in strankini tajnik G. Moeller, za Norvegijo zbornična poslanca Magnus Nilsson in Olé Lian, za Dansko minister Stauning in drugi. Navzoči so bili tudi glavni uredniki socialnodemokratskega časopisja. Poročilo o zborovanju razpravlja zlasti o zunanje-politiških razmerah ter priča, da ima škandinavska socialna demokracija precej razvito mirovno tendenco. Tako pravi poročilo:

Naše prepričanje je, da prebivalstvo po vseh deželah hoče mir, in prosimo nujno, kolikor le moremo, v imenu naših sodeželanov in nedvomno tudi sporazumno z velikim delom človeštva, socialnodemokratske stranke v vojujočih deželah, da združujejo delavske razrede v zahtevi, da se ustvari nam trajen mir.

Poročilo opozarja dalje na zahteve socialnodemokratskega kongresa leta 1910, na katerem je bila glavna zahteva, da se ustanovi obvezno mednarodno razsodišče s splošnim razoroženjem. Konferenca se zahvaljuje dalje Mednarodni socialistički pisarni, ker je skušala stalno posredovati med strankami. Sprejeta je bila tudi resolucija, ki zahteva, nevtralnost Skandinavije, v kateri naglašajo vsi navzoči svojo nevklonljivo voljo za ohranitev nevtralnosti. Končuo je razpravljaj kongres o draginskem vprašanju in o vabljenju delavcev v inozemstvu, proti kateri bo nastopila socialna demokracija v vseh treh deželah, čim zbere natančnejše podatke, ki jih sedaj zbira.

Svetovna vojna.

V znamenju velike nervoznosti se svetovna vojna nadaljuje. Usoda tega bojevanja je taka. Spravljivost se pojavlja na obzorju le polagoma, pravtako, kakor bi bil mir, ki ga človeško težko pričakuje največji zločin nad človeštvom. Povsem novih velikih dogodkov v minulem tednu pa vendar ni bilo.

Z italijanskega bojišča ta teden nismo dobivali nobenih podrobnih poročil. Le tu-

še dalje stražijo. Ležali so zopet že nekaj ur, a nikogar ni bilo. Nameravali so se že vrniti domov, ko zapazijo mlajši ljudje, ki vidijo bolje nego starejši, da zopet prihaja nekdo po poti. In res! Prihajal je nekdo, ta pa ni bil ženska, marveč moški, in sicer lepše oblečeni mož. Ta mora biti špijon. Prihajal je naglo, in prav kmalu se je približal Zajčanom, ki so se prav tako skrbno pripravili za naskok, kakor prvič. Prepričani so bili, da pojde vse v najlepšem redu. Prav so nameravali Zajčani naskočiti, zakaj obkolitev so bili že izvršili, ko zakliče nekdo: „Stojte, ta je pa naš gospod učitelj!“

„Jaz sem, prijatelji, kaj pa hočete?“ se je oglašil mož na poti.

Sedaj prilezejo kmetje iz grmovja s svojimi palicami in vilami ter se praskajo po glavi in bulijo osuplo.

„Kaj pa je?“ vpraša učitelj začudeno in motri Zajčane radovedno. Vsi molče.

patam imajo topovsko kanonado na soški bojni črti in tudi na tirolski. Večjih operacij ni, ker je tam silno slabo vreme. Na obeh straneh se pa pripravljajo na nove boje.

Rusi s svojo karpatsko ofenzivo še niso odnehali. Ta bojna črta je dolga skoro 300 kilometrov. Najhujši boji so bili pri Očni in ob Trotosu. Rusi se namreč boje, da bi tu avstrijske čete vdrle v Moldavijo in potem v rusko Besarabijo. Sila ruske ofenzive je zlomljena; ruski napadi niso več tako pogosti.

Prodiranje armad centralnih držav v Rumuniji se je tudi ta teden nadaljevalo. Rumunska vojska je domala razbita. Operacije v Rumuniji gredo h koncu. Bojna črta centralnih držav gre sedaj od prelaza Bodza čez Buzeu, Batogul, čez Dunav in v Dobrudžo, kjer se pa tudi ruske in rumunske čete umikajo v močvirja ob Dunavu.

Do izliva Dunava v Črno morje nimajo čete centralnih držav več nego k večjemu še okolo 20 kilometrov. Vsi znaki kažejo, da bodo Rusi in Rumuni Dobrudžo popolnoma izpraznili, kar bo pa zanje jako neugodno, ker potem ne bo več Dunav prost za prevažanje ruskih čet in vojaških potrebščin. Rumuni tudi izpraznjujejo Brailo in Galac, kar priča, da jim nedostaja moči, da bi branili ti dve trdnjavi. Umaknili se bodo na reko Seret, kakor smo že zadnjič omenjali.

Na macedonskem bojišču so še vedno hudi boji zlasti pri Bitolju. Sarrail je nameraval proglasiti Bitolj za glavno mesto nove Srbije, toda sedaj je opustil to misel, ker Bulgari in Nemci obstreljujejo mesto, kakor poroča „Slovanski Jug“ v Odesi. Bolj in bolj očitno je, da bo Sarraila doletela ista usoda v Solunu kakršna je doletela entento na Galipoliju. Sarrail s svojimi četami ne more naprej, pomoč Rumuncem ne more več koristiti, a nazaj ne sme, ker bi s tem osmešil vso solunsko akcijo.

Grčija se je bila jela upirati zahtevam entente. Oboroževala se je, Venizeliste zapirala in Venizelosa proglasila kot veleizdajnika. Toda ententa ni odnehala. Stavila je ultimatum in Grčija je ugodila glavnim zahtevam, med katerimi sta tudi ti dve, da prekličie mobilizacijo ter umakne svoje čete iz Tesalije in jih pod nadzorstvom entente spravi v južno Grčijo, to je na Peloponez. Ali so vsa ta poročila resnična ali ne, to je negotovo. Vsekakor se je pa Grčija morala vdati nasilnostim entente, ki nastopa z vso neobzirnostjo napram nevtralnimi državici.

Na francoskem bojišču se vrše ob Somi pretrgoma boji precejšnje silovitosti. Nekaj uspeha so imeli Francozi pri Verdunu, kjer so nemške čete s silnim sunkom nekoliko premaknili. Sunek je bil le političnega pomena in tudi ni strateško nikakršna pridobitev, čeprav Francozi pripovedujejo o nekakšnem velikem uspehu. Nemci so pri tem boju res izgubili nekaj mož in vojnega materijala, kar pa na trdnost bojne črte ne bo vplivalo.

Končno je pojasnil kmet: „Špijona čakamo“.

„Pa bi bili kmalu mene povezali!“

„Ne, gospod učitelj! Nikakor ne!“ so mu odvrnili.

„Tako, tako!“ Sem si pa to samo domišljeval. Špijon še ni prišel.“

„Ne, gospod učitelj!“

„Pa ga boste še čakali.“

„Da, gospod učitelj!“

Učitelj je odšel z nasmehom na licu. Zajčani so čakali še nekaj ur. Potem so se vrnili v vas. Še tisti večer so poklicali gostilničarja po telefonu in ga vprašali, če so Zajčani ujeli špijona. Vprašal je, kdo je pri telefonu ter je dobil odgovor: „Trutnovčani!“ Sedaj mu je bila stvar jasna. Trutnovčani so se maščevali na Zajčane. Špijonov od takrat naši vaščani niso več lovili.

Vojni položaj se torej zadnje dni ni bistveno spremenil. Upajmo, da bomo prihodnjič podali veselje poročilo, ki bo naznanjalo, da je razpoloženje za mirovna pogajanja ugodneje ter da se pojavlja med vojujočimi državami spravljivost, ter da bodo pred nami že pripravljeni predlogi za mirovna pogajanja.

Zopet nova vlada.

Dr. v. Spitzmüller ni sestavil nove vlade. Umaknil se je. Sestavo novega ministristva je poveril cesar grofu Clam-Martinicu, ki je novo ministrsko listo že predložil v sredo cesarju.

Novo ministristvo je sestavljeno tako-le: Ministrski predsednik in poljedelstvo: grof Clam Martinic;

notranje stvari: baron v. Handel;

finanče: Dr. v. Spitzmüller;

justica: baron v. Schenk;

irgovina: Dr. Urban;

nemški minister vojak: Baerenreither;

dela: baron v. Trnka;

ponk: baron v. Hussarek;

zeleznice: baron v. Forster;

dezelna obramba: baron v. Georgi;

Gališki minister: Dr. v. Bodzinski.

Nova vlada se po svoji politiki sestavi ne razlikuje bistveno od one, ki jo je hotel sestaviti v. Spitzmüller.

Clam-Martinic je konservativen veleposestnik, agrarec, ki bo nadaljeval isto politiko, ki jo je hotel v. Spitzmüller, in sicer je s to razliko, da se bo najbrže nastanjal na Cene. Novega ministrskega predsednika bo podpirala nemška narodna zveza in krščanski socialisti. Vodilno načelo Clam-Martinica pa je: avstrijska državna misel.

Nova vlada ima baje tudi glede parlamentarnega delovanja že izdelan program. Vederemo!

Vabilo na naročbo. Velika draginja ki jo je povzročila vojna, oziroma blagovni spekulanti, občuti tudi časopisje. Vse potrebščine postajajo dražje. Žrtve so vedno večje, zato prosimo vse citateije, da isti razširjajo ter o pravem času obnove naročimo. List izhaja tem lažje, čim več naročnikov ima. V tem letu smo pridobili sicer par sto novih naročnikov kljub izrednim razmeram.

Ne smemo pa biti zadovoljni le z majhnimi uspehi. Naprej moramo, da bomo po vojni dovolj močni za gospodarske in politične boje: tedaj, ko bo več svobode.

Domáci pregled.

Avstrijski cesar Karl je obiskal dne 17. t. m. italijansko bojisce ob Soci.

Avstrijsko vlado vodi še vedno Koerber. Novi ministrski predsednik se posvetuje s političnimi strankami. Celotnega ministristva pa še nima, ker stavijo posamezne stranke različne zahteve, ki jim ne mara ugoditi. Nemški politiki svare stranke pred opozicijo, češ, da ne pride zopet Taaffejeva ali Baeremjeva era.

iz seje ljubljanskega občinskega sveta. V torek je imel občinski svet redno sejo. Na občajnem dnevnem redu so bile nekatere važnejše stvari. Občina je dajala doslej mestne vožnje v najem. Zadnja seja je pa sklenila, da bo v bodoče opravljala te vožnje v lastnem področju, kar pomeni zopet poobčinjenje panoge, ki je prizadela obceni precej velike stroške. — Za strošne namene sa je dovolilo znesek 15.000 K. Petega vojne a posojila je sedaj podpisala občina 150.000 K. Zaradi narasčanja cen premoga je zvišala občina cenó elektricnemu

toku. Poročevalec je izvajal: Zvišanje cen elektricnemu toku je potrebno vsied zvišanja cen premoga za 75 K 50 v od 1. januarja 1917 naprej in vsied zvišanja železniške tarife za 30% od vagona. Ker potrebuje elektrarna na leto do 600 vagonov, bo morala izdati za 54.000 K več, vsied cesar naj se zviša cena toku od hektovata na uro za razsvetljavo za 1 v, za aparate in motorje pa za pol vinarja, kar bi dalo 42.000 K; za števec pa se naj zaokroži znesek navzgor tako od 75 vinarjev na mesec na 1 K, od 1 K 33 v na 1 K 50 v itd., kar bi dalo 6000 K. Glede toka, ki ga oddaja elektrarna vojaštvu, bo treba še posebej stopiti v dogovor. — Dasiravno zadene zvišanje cen premogu tudi vodovode, ki potrebujejo do 200 vagonov premoga na leto, tu za sedaj še ni potreba zvišati cene, ker vodovod to povišanje še prenese. — Aprovizacijskemu odseku naroča občinski svet, da uredi za zimski čas potrebne ogrevalnice za siromašne sloje. V tajni seji so se izvršila imenovanja na uradnska mesta, ter se je dovolila mestnim šolskim slugam brezplačna kurjava.

Novice z Jesenic. Po večmesečnih pritožbah in intervencijah delavskih deputacij se je končno vendarle odločilo vodstvo tovarniške prodajalne „kašte“, da je oddalo moko tudi drugim v prodajo. Sprememba je naslednja. — Vsi delavci in delavke, ki dobivajo plačo dne 10. v mesecu, dobivajo moko v našem konsumnem društvu, drugi pa v konsumu v Novi vasi. Sicer je to malenkost, z druge strani pa mnogo, ker je s to spremembo odpravljeno mučno vedno cakanje, in prerivanje. Namesu bi bilo, da bi se tudi glede drugega blaga izvršilo kaj podobnega, ker je se mnogo stvari, ki se dobivajo izključno le v „kasti“. Ako hočejo vodstvo tovarne in prodajalne delavcem ustreci, naj tudi od ostalih živil oddajo nekaj drugim v prodajo. Delavstvo naj v tem razmislija in eventualno posreduje na pristojnem mestu. — Izredni občni zbor bratovske skladnice je bil sklican dne 10. decembra. Ker pa se občnega zbora ni udeležilo dovolj delegatov, se občni zbor ni mogel vršiti. Bodoci mesec se bo vršil drugi občni zbor. Ker je zbor velevažen, smemo pričakovati, da se ga vsi delegatje vsaj takrat udeležijo. Nikar ne zadržujmo se sami rešitev nujnih stvari! — Zaradi splošnega pomanjkanja živil, so se jeni braniti oženjenci, imeti samce še nadalje na hrani; mnogi se niso vedeli kam obrniti zaradi prehrane. Tovarna je že več nego pred letom dni uredila svojo kuhinjo za samce. Vlada pa občna nezadovoljnost z njo; delavci se pritožujejo o slabi hrani, ki je vsak mesec dražja. Hrana že velja do 2 K 50 v na dan. Moko za kruh in sladkor pa si še kupujejo sami. Pripetilo se je že večkrat, da so ostali dolžni, ker niso zaslužili tonko, kolikor jih velja hrana. Žal pa, da se tisti delavci pritožujejo le sami med seboj, o kaki intervenciji pri ravnateljstvu pa ni slišati nič. Priporočati bi bilo, da bi glede teh stvari posredovali direktno pri ravnateljstvu. — Moski čevlji so bili na zadnjem Miklavževem semnju na Jesenicah po 80 kron; stojimo pač pred nerazrešenim vprašanjem: kako naj oženjen tovarniški delavec preskrbi sebe in družino z najpotrebnejšo obutvijo? — Vsem cenjenim citateijem „Delavca“ zeli vesele božične praznike, kakor tudi mnogo uspehov v bodočem letu! Dopisnik z Jesenic.

Iz Amerike. V Milwaukee je umrl 12. septembra Franc Snoj po dolgi bolezni. Franc Snoj je bil brat sodruga Henrika Snoja iz Trizica; odšel je v Ameriko, da si zboljša gnotne razmere. Žal — da so se mu načrti izjalovili, ker ga je pridno delujočega smrt prehitela. — „Slovenec“ je v notici z dne 6. septembra poročal, da se je neki Franc Snoj, ko je bil dije časa v Ameliki, obesil. Pripominjamo, da seve ta Franc Snoj ni s sodrugom Francem Snojem, bratom nacega sodr. Henrika Snoja, identicen.

Podpisovanje petega vojnega posojila je avstrijska vlada podaljšala.

Štajerska in koroška deželna organizacija delavska sta imeli svoje letne konference, na katerih sta podali svoja poročila ter razmotrivali o življenskih in de-avskih razmerah.

Dražba Šentjanskega premogokopa. Na zahtevo „Splošnega kreditnega društva“ v Ljubljani se vrši dne 24. januarja 1917 pri okrajnem sodišču v Ratecah dražba Šentjanskega premogokopa s poslopji in pritiklinami. Nepremičnine so cenjene na 1.858.275 K 52 vin., najnižja ponudba znaša 619.425 K.

Specijalist za očesne bolezni dr. Emil Bock v Ljubljani je umrl v nedeljo dne 17. t. m. Zadel ga je kap. Pokojnik je bil večak v stroki in vesten zdravnik. Bolniki, ki so se zdravili v ljubljanski deželni bolnici se ga hvaležno spominjajo. Dosegel je 60 let.

V Idriji je umrl pred dvema tednoma Jernej Troha, poduradnik v pokoju. Star je bil 61 let.

Slavoj Škerl v Trstu, ki je organiziral v Ljubljani in Trstu narodne delavce, je umrl minuli teden.

Novi nabori za letnike od 18. do 50. leta. Listi poročajo, da se bodo vršila po novem letu nova pregledovanja vseh vojni službi podvrženih letnikov.

Zvišanje podpor za begunce. Notranje ministristvo je sporazumno s finančnim ministristvom odredilo zvišanje državne podpore beguncem, ki so brez sredstva in so nastanjeni raztreseno po skupinah, in sicer z jedne krone na jedno krono in petdeset vinarjev za osebo na dan od 1. decembra t. l. dalje. Omejitvev teh za položaj beguncev mnogo ugodnejših odredb nastopi pri družinai, kaferim pripada večje število oseb, živečih v skupnem gospodarstvu, kjer je družinskih članov nad 5; v takem slučaju ostane podpora 1 K za osebo na dan.

20 vinarski novci iz niklja izgube ob novem letu veljavo. Kdor jih ima, naj jih odda prej.

Eksplozicija v Eisenerzu na Štajerskem. Dne 15. t. m. ob 3. urt zjutraj se v strojniči eisenerskih fužin zgodila strasna eksplozicija. Streha je zletela v zrak in so se kosti razpršili na vse strani. Tudi zidovje strojnice je večinoma podrijo. Po eksploziji povzročeni zračni pritisk je bil tako silen, da je razbil vse šipe v tovarniških poslopjih in v sosednih uradnskih in delavskih hišah. Stirje delavci so bili težko ranjeni in je eden izmed njih že umrl, več drugih pa je bilo lahko ranjenih. Nezgoda je pouzročil elektricni suk.

Rudniki pod vojnodajatvenim zakonom. Z nareabo vojnega ministristva odd. 7. z dne 9. novembra 1916, št. 45.860 res. so bile naslednje jame uvrscene pod vojnodajatveni zakon: Anarov v Brunersdorfu, Ana-Ernst-jama v Milsau, Merkurjeva jama v Milsau in Svatopukov rov v Vilomici, Etzajama v Nem. Kraupci Marija pomagaj jama v Pritschapl, Rafaelova jama v Görbicu, jama božjega biagoslova v Eidlicu in Davidov rov v Kumavu.

Obesen je bil dne 18. decembra ob 7. uri zjutraj v Gradcu četaš Aleksa Žekič, bivši zupan v Vigdoru pri Tuzli, ki se je v jeseni 1914, pridružil srbskim četašem ter je skupno z njimi umoril več avstrijskih vojakov in bosanskih Muslimanov. Po srbskih porazih se je Žekič delal lojalnega. Vojno sodišče v Gradcu ga je obsodilo radi zločinov veleizdaje, hujskanja k umoru in dejanj proti oboroženi sili dne 15. novembra na smrt. Armadno vrhovno poveljstvo je kazen potrdilo, nakar je bila izvršena.

Uravnava prometa s sočivjem. Deželna vlada kranjska razglasa: Podjetniki kinetijskih obratov smejo od zaseženega so-

čivja lastnega pridelka porabiti za setev največ 10% one množine, katera se mora smatrati kot normalni pridelek dotičnega kmetijskega obrata. — Za preživljanje oseb, navedenih v § 3. točka 1 a c. ukaza z dne 11. junija 1916, drž. zak. št. 176, smejo porabiti do prihodnjega pridelka največ 10 kg za vsako osebo. — Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

Za vojne liferante. V znani restavraciji Sacher so v soboto — ko je na Dunaju brezmesni dan — imeli na jedilnem listu med drugimi sledeče cene: juha 1 K 50 vin., goveja juha z jajcem 2 K, želvina juha 8 K, goveja meso z zeljem 9 K, prekajeno meso z zeljem 9 K 20 vin., rostbeef z graham 9 K 20 vin., goveja stegno pečeno 8 K 50 vin., klobasa z gorčico 6 K, karp s koreninicami 7 K, jajčnica z gobicami 5 K 50 vin., krompirjeva solata 1 K 40 vin., kumare v solati 4 K. — Take cene morejo plačati samo vojni liferantje.

Današnja vrednost denarja. V Berlinu je imel tuji denar 16. t. m. naslednjo vrednost: ameriški dolar 5'62 M (marke), nizozemski goldinar 2'38 M, danska krona 1'63 M, švedska krona 1'71 M, norveška krona 1'65 M, švicarski frank 1'17 M, avstrijska krona 0'64 M, bulgarski lev (frank) 0'79 M. — Na Dunaju istega dne: nemška marka 1'56 K (v miru 1'18), nizozemski goldinar 3'74 K (v miru 1'98), švicarski frank 1'83 K (v miru 0'95), švedska krona 2'95 K (v miru 1'32), bulgarski lev 1'25 K (v miru 0'95), dolar 8'82 K (v miru 4'94), ruski rubelj 3'15 K (v miru 2'54). — V Švici: francoski frank 0'84 fr., angleški funt 23'30 fr., nemška marka 0'80 fr., laška lira 0'71 fr., nizozemski goldinar 2 fr., avstrijska krona 0'50 fr., švedska krona 1'44 fr., ruski rubelj 1'44 fr., ameriški dolar 4'90 fr., španska peseta 1'05 fr.

— **Avstrijske in nemške igrače na Francoskem.** Pred vojno sta Avstrija in Nemčija izvažali ogromne množine vsakovrstnih igrač na Francosko in z njimi zaslužili prav masne milijone. Začetkom vojne je francoska vlada sekvestrirala vse zaloge, kar jih je bilo last avstrijskih in nemških firm ter jih je zdaj razstavila, a samo za francoske izdelovalce igrač da bi namreč ti posneli, kar bi jim moglo biti koristno in bi sami začeli izdelovati take igrače ter tako po vojni preprečili nov uvoz avstrijskih in nemških izdelkov.

— **Analfabeti.** Analfabetov pride na 1000 ljudi: v Rusiji 917, v Srbiji 430, v Italiji 342, v Belgiji 101, na Francoskem 30, na Angleškem 10, v Nemčiji 0'04, v Avstro-Ogrski 340 (samo v Avstriji 165). Najmanj analfabetov v naši državi je na Predariskem (0'80%); na Koroskem jih je 12'3%, v Galiciji 40'6%, v Bukovini 53'9%, v Dalmaciji 62'8%. Po narodnosti je najmanj analfabetov pri Čehih (2'4%), potem pri Nemcih (3'1%), največ pri Malorusih (61%). Vseh analfabetov v Avstriji je 460.809.

— **Usoda poljskih otrok.** Ko je ruska armada zapusula Poljsko, je odšlo z njo na stotisoče poljskega prebivalstva. Ti begunci so se razšli po vsej Rusiji in zdaj se, kakor pri nas, dostokrat zgodijo, da iščejo otroci starše in starši svoje otroke. Med drugimi je tudi 14.000 otrok, ki sploh ne vedo, kako je njihovim staršem ime in kje so prebivali; dostokrat niti ne vedo svojega lastnega krstnega imena. Te otroke so spravili v sirotišnice in če ne najdejo njihovih staršev, jim bodo dali nova imena.

Od mizarškega pomočnika do doktorja prava. Na zagrebškem vseučilišču je te dni promoviral za doktorja prava Mato Mintas, ki se je prvotno izučil mizarstva. Rojen je bil l. 1878. v Zlogonju na Hrvaškem, se izučil v Varaždinu za mizarškega pomočnika ter ta poklic več let izvrševal. Leta 1900. se je začel učiti gimnazijskih nankov in l. 1907. je napravil maturo. Nato se je vpisal na pravno fakulteto in obenem vstopil v službo na mestnem davčnem uradu, kjer

je postal asistent, te dni je pa promoviral za doktorja prava. Za gimnazijskih študij se je vzdrževal s poučevanjem.

Tekoči kruh. Nedavno tega je centralni vladi bila predložena zahteva, da naj bi se z ozirom na razmere v pivovarski industriji dovolilo 500 vagonov ječmena za varitev piva. Kmalu za tem so se pojavile v raznih listih analize piva in izjave nekaterih znanstvenih avtoritet, ki naj bi dokazale, da je pivo, če že ne bolj, pa vsaj tako redilno kakor kruh. Nekateri listi so šli celo tako daleč, da so imenovali pivo „Tekoči kruh“, ki ga je torej smatrati za neobhodno potrebno živilo itd. — Množina 500 vagonov ječmena bi, računano po krušnih kartah, zadostovala za približno 80.000 ljudi za celo leto; ako se torej resnično najde ljudi, ki mislijo, da bi brez piva ne mogli izhajati, naj se jim izpolni želja — toda pod pogojem, da se izda zanje mesto sedanjih kart — nakaznice za tekoči kruh.

Skrb za prihodnje leto. Odkar so zavezniške armade zavzele zapadno Rumunijo, pripravljajo se razne cenitve o tam zaplenjenem žitu in drugih živilih. Četudi je verjetno, da so posamezne cenitve precej optimistične, se vendar ni udajati prevelikemu upanju, kajti pomisliti je treba, da se bo uporabil plen za vse zavezniške države, poleg pa še za zasedena ozemlja. Ako nas je že letošnjo pričakovanje zlasti glede krompirja precej razočaralo, moramo biti tembolj oprezni za prihodnje leto. Treba je pravočasno storiti vse, da se produkcija živil dvigne in v ta namen izrabi vsak košček zemlje. Preteklo dobo se je v tem pogledu sicer precej storilo, toda v mnogih slučajih ostale so tozadevne odredbe le popisani papir. opaziti je bilo zlasti v Ljubljani in okolici še mnogo neobdelane zemlje, ki bi izročena pravim rokam, lahko preživela mnogo družin. Luksusni vrtovi so v sedanjih razmerah pravi zločin na prehrani ljudstva. Tu bi morala poseci vmes oblast z vsjo svojo eksekutivno močjo. Obdelovanje in nadzorovanje takih zemljišč bi se dalo prav lahko organizirati po mestnih okrajih potom odborov iz ljudskih organizacij. Ni dvoma, da bi se stvar obnesla, če bi se jod ostavilo na široko podlago.

Brezmiselne potrate sadja. Dasiravno se ne more trditi, da je bila letošnja sadna letina slaba, je prišlo razmerno prav malo sadja na trg, ali pa le po neprimerno visokih cenah. Vzrok tiči v tem, ker so se kar čez noč pojavile tovarne, ki so se lotile podelovanja sadja v konzerve. Druga leta je bilo sadja tudi ob slabih letinah vedno čez zimo dovolj, danes ga pa skoro ni dobiti niti za drag denar. Podelovanje zdravega sadja v konzerve je v danih razmerah največja nesmisel, ker se na eni strani dragoceno živilo neprimerno podraži, na drugi strani pa potrti pri konzerviranju snovi, ki bi se jih lahko drugače in koristneje uporabile. Konzerviranje sadja n. pr. v skatije bi imelo le tegaj pomen, če bi se ga hotelo ohraniti za daljšo dobo. Toda skušnjava kaže, da se je konzerviranega sadja porabilo največ baš v času, ko bi se sveže bilo užito in je tudi drugih živil bilo, če že ne v izobilju, pa vsaj dovolj. Z dragim konzerviranjem se je večji del sadja odtegnilo revnejšim stojem, zlasti pa otrokom, ki ravno v teh casih najbolj potrebujejo primerne nadomestila za druga živila.

Avstroogrška nagodba in trgovinske pogodbe. Leta 1906 je sklenila avstroogrška monarhija trgovinske pogodbe z Nemčijo, Švico, Italijo, Rusijo in Belgijo. Avstroogrška nagodba je pa bila uveljavljena šele 1907. Potek teh pogodb so določili na 31. decembra 1915. Razen teh pogodb ima monarhija tudi pogodbe z Rumunijo, Anglijo, Zedinjenimi državami in Francijo; te pogodbe pa niso sklenjene na določeno dobo. Med Avstrijo in Ogrsko je veljal dogovor, da med veljavnostjo nagodbe ne sme ne Avstrija ne Ogrska samostojno odpovedati trgovinskih pogodb.

Ce se nagodba ne odpove, ko poteče, velja še eno leto dalje. V to podaljšanje sklene Ogrska vsako leto pooblastilni zakon, Avstrija pa ima starejši zakon, ki ji omogoča obnovitev nagodbe in sklenitev pogodb z balkanskimi državami. Ogrska je javila Avstriji pol leta prej, da hoče odpovedati nagodbo in trgovinske pogodbe. Nagodba se torej odpove 31. decembra 1916 ter poteče 31. decembra 1917. Če bi posvetovanja v določenem šestmesečnem roku ne dovedla do sporazuma, mora odpovedati pogodbe minister za zunanje stvari, če zahteva odpoved pogodb tudi le en sam pogodnik, to je Avstrija ali Ogrska. Pri sedanji odpovedi prihajata v poštev pravzaprav le Nemčija in Švica, ker so druge države v vojni z monarhijo. Sedaj se vrše pogajanja med Avstrijo in Ogrsko glede nagodbe, ki bodo najbrže čimprej končana. Ogrski državni zbor je sprejel v ta namen poseben zakon, ki pooblašča vlado, da sme skleniti nagodbo, in ogrska vlada jo je pripravljena skleniti, če se ta v avstrijski polovici tudi ne reši parlamentarno. V novi nagodbi bodo tudi uredili nadaljnje zadeve tudi glede trgovinskih pogodb z drugimi državami. Sklenitev avstroogrške nagodbe in uveljavitev provizoričnega proračuna, sta najprvi nalogi novega ministrskega predsednika.

Krividu da bi pustili hirati otroka ali drugega trpina, noče nihče prevzeti na svojo vest. Slabotne, snujsane in bolne otroke krepi takoj Fellerjevo pristno ribje olje, kajti ono jih ojači in napravi odporne proti boleznim. Malokrvni, zlezasti otroci in odrasli ga radi uživajo, ker je popolnoma brez okusa in duha. Doječe matere imajo po zavžitju tega olja venko mleka za dojenčke in postanejo krepke. Čisto in res pristno olje najboljše kakovosti ima po izjavi več zdravnikov prednost pred vsemi mesanicami in emulzijami, ker vsebuje več učinkujočih tvarin. Cene pred vojno 2 steklenici za 5 K poštno prosto razpošilja E. V. Fener, dvojni tekarnar v Stubici, Elzabtg 334 (Hivaško).

Svetovni pregled.

Ententa namerava odkloniti ponudbo za mirovna pogajanja. Iz Haaga poročajo, da odgovori ententa na noto centralnih držav seie v nekaj dneh. Edina je baje v tem, da ponudbo odkloni ter gre le za to, kako naj se odklonitev izvrši.

Amerika pošilja Nemčiji note zaradi iztiravanja Belgijcev v Nemčijo. Nemčija je baje pošiljala brezposebne in „delomržne“ Belgijce v Nemčijo na delu. Belgijska vlada je protestirala, na kar je Amerika zopet prišla s posredovanji. Do resnega spora pa ne pride.

Stari Rockefeller umrl. Petrolejski kralj, najbogatejši Amerikanec John Rockefeller je prejšnji teden umrl. Rojen je bil 1839. Rockefeller je bil pretkan trgovec, brezobziren. Sino nerad je plačeval davke. Njegovo imetje se je sedaj med vojno še sino pomnožilo.

„Osservatore Romano“, organ Vatikana, in katoliška „Italia“ o mirovni ponudbi. „Osservatore Romano“, organ Vatikana, piše: Pomen te izjave Nemčije in Avstro-Ogrske se ne more in ne sme napacno umeti. Ne gre za konkreten predlog mirovni pogojev, marvec za vabilo, naj se naceroma pridi, da se bodo pogajanja pričela, ki naj bi potem privedla do miru. Katoliška „Italia“ pravi: Mirovni predlogi se zdijo vsled nesramnosti ali nativnosti, ki se javlja v njih, malo pripravi, da bi privedli do zadovoljivega miru. Od ideala papeževskega da se doseže mir v pravici in priznanju pravičnih zahtev narodov, smo jako oddaljeni in vendar treba priti do njega radi kulture in človeštva. Upajmo, da bo pijana strast, ki oteimuje po trenutnem vojnem uspehu oči, v resnici za vojno odgovornost osrednjih držav, kmalu izgnala, da bodo na to njihove želje skromnejše in odkritosrenejše.

Francoski socialisti o mirovnem predlogu. Agence Havas: Na kongresu socialistov okraja Seine je bila sprejeta naslednja resolucija: Zavezniške vlade so dolžne, da predlogov, s katerimi kongres soglašaja, ne odklonijo, ne da bi jih poznali. Zato se pozivajo zavezniške vlade, da pri istočasnih krepkih naporih za deželno brambo sprejmejo vse dogovore, ki so potrebni, da se uradno pouče o mirovnih pogojih Nemčije. Kongres zahteva tedaj prvič, da se noben predlog ne odkloni, ne da bi se ga vestno proučilo in drugič, da se predloži dotičnim parlamentom. Končno zahtevajo socialisti, da se v slučaju, če bi bili nemški predlogi nesprejemljivi, objavijo narodom in obenem tudi stavijo protipredlogi, ki bodo pospeševali sporazumljenje glede mirovnih pogajanj.

Obvestilo Unijskega predstojništva!

Blagajnikom in članom v uvaževanje.

Dne 31. decembra zaključijo Unija rudarjev svoje poslovne knjige. Zaraditega pozivljamo vse blagajnike skupin in vplačevalnic, da pošljejo za mesec november dotekle obračune s položkami in gotovino

najkasneje do 28. decembra

unijski centrali. Člane prosimo, da poravnajo morebitne zastanke iz prejšnjih mesecev še meseca novembra.

One skupine in vplačevalnice, ki ne vpošljejo svojih obračunov za november do 28. decembra, bodo nevedene v poslovnem poročilu kot restantinje.

Dalje prosimo, da se navedejo v obračunu za november v plačevalni listi vsi člani skupine ali vplačevalnice (tudi vpoklicani) imenoma. Pri vsakem zadnje imenovanem članu naj se natančno navede zadnji vplačilni teden*. Pri vpoklicanih članih, naj se na mestu zadnje plačanega tedna vpiše v plačevalno listo „eingetrückt“ (vpoklican).

Za leto 1917 bodo pobotniške znamke za I., II. in III. razred drugačne barve, ter se dopošljejo blagajnikom skupin in vplačevalnic v prvi polovici meseca decembra. Pošiljatvi bo priloženo potrdilo, ki ga morajo blagajniki svojeručno podpisati in vrniti predstojništvu z obračunom za december.

Obračun za mesec december se mora zaključiti neglede na vplačevanje članov dne 31. decembra ter vposlati z vsemi ostalimi znamkami I., II. in III. razreda iz leta 1916 najkasneje do 15. januarja 1917 Unijski centrali. Število vrnjenih pobotniških znamk se mora ujemati, če je obračun v redu, s stanjem v izkazu o znamkah.

Vsi po zaključku računa za mesec december še vplačani prispevki, torej tudi plačani zastanki za leto 1916, se smejo potrjevati le z novimi znamkami za leto 1917. Vpisninske in proste znamke ne bodo nove ter jih torej ni treba vpošiljati. Število teh dveh vrst znamk, ki jih še imajo skupine in vplačevalnice v zalogi, se le prenese na novi račun ter morajo njih prejem blagajniki potrditi ob sprejemu novih znamk.

Oni člani, ki so v zmislu pravil preveč zaostali s prispevki, prosimo, da se pobrigajo, da bodo njih članske knjige v redu.

Ker ne izdamo glede teh navodil nikakršne posebne okrožnice, prosimo sodruga blagajnike, da se ravnajo točno po teh navodilih.

Predstojništvo Unije rudarjev avstrijskih.

*Kot zadnji plačani teden velja oni, ki je v članski knjigi prelepljen s pobotniško znamko (vštevajo se tudi proste znamke).

Anarhisti na Francoskem so pričeli veliko agitacijo za mir. Z vso odločnostjo se zavzemajo za mir v časopisju in razširjajo letake.

Upor med vojaštvom na Portugalskem. Portugalska vlada je pošiljala nekaj vojaštva na evropska bojišča ententi na pomoč proti Nemčiji. Nadaljnemu pošiljanju so se uprli častniki in moštvo. Natančnih poročil pa še ni.

Sonnino o mirovni ponudbi. Zunanji minister Sonnino je imel v italijanski zbornici naslopní govor: Večji del predlogov, tičočih se miru in koraka, katerega so storile sovažne države v svrhu pričetka pogajanj, se opira, kakor se mi zdi, na premiso, da ima vlada več ali manj precizne predloge o temeljih, na katerih bi se morala pogajanja gibati, pred seboj ali da jih skoro dobi. Kakor sem že sporočil pred par dnevi zbornici, ta premisa ne odgovarja dejstvom. V noti štirih sovražnih držav ni nikakega podatka o pogojih ali bazi za razpravljanje. Z raznih strani se seveda čuje s tajinstvenimi obrazi ponovitev, da nekdo, ki je v stiku z diplomatičnimi krogi, ali da nekdo, ki pozna stričnika neke osebe, ki občuje v Vatikanu, ali pa da je trdil dobro poučeni politik, ki pa skriva viro svojih poročil, da so pogoji, ki imajo služiti za temelj dogovorov, že znani in izročeni. Pri tem kaže prvi na Trentin, drugi na neodvisno in nedotaknjeno Belgijo, tretji na Alzaško-Lotaringo, četrti na Trst ali Poljsko ali na balkansko zvezo itd. Ponavljam, da kraljevski vladi absolutno nič ni znano o vsem tem ali o kakih drugih specifičnih pogojih. Jaz nimam nikakega drugega znaka glede hvalisanih eventualnih pogojev, kakor besede sovražne note, katero sem prečital pred zbornico.

Novo angleško ministrstvo. Nova angleška vlada se je sestavila tako-le: Vojni kabinet: Lloyd George, Curzon lord predsednik tajnega sveta in vodja vlade v zbornici lordov; Henderson, Milner, oba brez portfelja; Bonar Law zakladni kancler, obenem vodja vlade v poslanski zbornici. — Izvenvojni kabinet: Robert Finlay lordkancler, Georges Cave notranji minister; Balfour zunanji minister; Albert Stanley trgovinski minister; Hodge delavski minister; Edvard Carson prvi lord admiralitete; dr. Addison — municijski minister; Robert Cecil blokadni minister; Devonport živilski kontrolor; Joseph Maclay plovstveni kontrolor; Prothero poljedelski minister; dr. Fisher naučni minister; Alfred Mond minister za javna dela; Frederic Cowley kancler vojvodine Lancaster; Albert Illingworth generalni poštar; Barnes penzijski minister; F. E. Smith, minister krone; Hewart generalni prokurator; Munro državni tajnik za Škotsko; Clyde škotski lord advokat; lord Wimborne generalni prokurator za Škotsko in lord - lajtnant za Irsko; Duke državni tajnik za Irsko; O' Brien lordkancler za Irsko; Long kolonijski minister; lord Derby vojni minister; Chamberlain minister za Indijo; Rhondea — lokalna uprava. Delavska stranka je zastopana v novem kabinetu po Hendersonu, Barnesu in Hodyu. Prvič je novo ministrstvo ločeno v dva dela. Pravi vojni kabinet šteje 5 članov. Vojni minister nima sedeža v ožjem vojnem ministertvu.

Lloyd George o mirovni ponudbi. Lloyd George je dejal v poslanski zbornici: Odgovorili bodemo na nemške predloge v popolnem sporazumu z našimi zavezniki. Vsak, kdor bi hotel vojno lahkomišlno podaljšati, bi obremenil svojo dušo s krivdo tega zločina, toda vsak, ki opušča boj, ne da bi bil dosegel cilj, bi osebno prevzel krivdo za to. Akceptiranje nemških predlogov bi pomenilo, vtakniti našo glavo v zanjko, na kateri je vrv. Brez zadoščenja (angl. reparation) je mir nemogoč. Zavezniki so šli v vojno, da branijo Evropo pred napadom pruske vojaške kaste. Vztrajati morajo pri najpopolnejših garancijah, da ta kasta ne bo nikdar več motila evropskega

miru. Rajši zaupamo v svojo nezlomljeno armado, kakor na prelomljeno besedo. (Pri-trjevanje.) Zavezniki bodo v malo dneh podali formalni odgovor. Velika zmota z Romunijo je bila nesreča ter more v najslabšem slučaju vojno samo podaljšati. Da preprečimo, da se položaj na Romunskem poslabša, je storil govornik energične korake na Grškem, ki so bili po njegovem mnenju potrebni. Anglija je sklenila, priznati agende Venizelosa. Lloyd George je rekel, da je prepričan o končni zmagi, če bo vladal v narodu isti duh, kakor pri armadi na fronti.

Trganje v mišicah m nogi ljudje omalovažujejo, ker mislijo, da bodo te bolečine same prešle. Te pa se ponove in so vedno hujše, čim bolj se jih zanemarja. Toda ostane v mišicah in stanicah nekaj, kar povzroči bolečine. Temu se vedno lahko izognemo, če boleča mesta masiramo in vdrgujemo z Fellerjevim dobrodejnim rastlinskim esenčnim fluidom z zn. Elzafluid. S tem ne le odstranimo bolečine, temveč nastane na bolečih mestih živahnější obtok krvi. Kri sili v najoddaljenejšo stanice mišič, uniči povzročevalce bolečin in obvaruje človeka, da bi se ponovile. Cene pred vojno 12 steklenic tega preizkušenege vtiralnega sredstva pošlje kamokoli franko za 6 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž 334. Hrvaško. Obenem tudi naročite Fellerjeve milo odvajajoče rabarbarske kroglice z znamko Elza-kroglice, izborna tek vzbujajoče sredstvo za želodec, 6 škatlic franko le 4 K 40 vin. Izvrstno in sigurno učinkuje tudi sredstvo zoper kurja očesa, ki je po označbi Fellerja turistovski obliž z znamko. Elza dobilo mnogo odjemalcev. 1 karton stane 1 in 2 kroni. (ve)

Letno poročilo Konsumnega društva „Sloga“ v Celovcu.

(Dopis iz Črne.)

Majhen pregledni računski zaključek leži pred nami. Poslovno leto obsega dobo od 1. oktobra 1915 do 30. septembra 1916. Enako kakor vsa druga konsumna društva, je imela tudi „Sloga“ težkoče z pridobivanjem živil in drugih potrebščin, ki so postajale večje in večje. Visoke cene še vedno naraščajo, kar je zlasti občutno za društvo, ki je še mlado in pri katerem je tembolj potrebna velika previdnost pri gospodarstvu, ker ima na razpolago še razmeroma majhno obratno glavnico. Vrhutega pa ugotovljene najvišje cene, ki jih je uvedla država, prej ovirajo svobodno trgovanje in kalkulacijo nego pospešujejo, tako da pri nekaterih potrebščinah, kakor so pšenična moka in še nekatere druge stvari, ni bilo mogoče pokrivati stroškov ter se je morala ta izguba poravnati s prebitki pri drugih potrebščinah. Če bodo te razmere trajale še dolgo, bo morala zadruga zvišati svoje deleže, da bo mogla pri svojem gospodarstvu dosežati več koristi za svoje člane.

Če uspeh sicer ni tak, kakršen bi moral biti, ni temu krivo načelstvo, nego sedanje razmere. Nekatero potrebščino so čisto izgubile, drugih je le malo, in zopet druge so odkazane javni upravi ter se oddajajo osrednjemu prehranjevalnemu uradu, oziroma prej centralnim komisijam, kakor sladkor, moka, kava, maslo, surovo maslo, masl, slanina, testenine, fižol, krompir in še več drugega blaga.

Zaradi vel. prometa v vojne svrhe primanjkuje vagonov, zato dohajajo še ta živila jako neredno, posebno velja to za sladkor in sol ter drugo blago, ki se pošilja po cele vagone. Casih traja po več tednov, preden je mogoče naročeno blago odposlati in seveda manjka med tem po nekaterih prodajalnah najpotrebnejše blago. To čutijo skoro povsod, vrhutega pa imamo pri nas v Črni še domače krajevne ovire.

Kako velikega pomena so konsumne organizacije prav sedaj ob vojni, lahko iz-

previdi vsakdo. Prekupci in branjevci stalno navijajo eene, saj nam to potrjujejo številne obsodbe zaradi navijanja cen. Priča za to je tudi velika razlika v cenah. Tako naprimer velja 1 kg kave v konsumu 8 K, v drugih prodajalnah pa 12 K in še več.

Letni zaključek se pritožuje dalje zaradi tistih članov, ki zavlačujejo blago nečlanom. S tem škodujejo društvu ter povzročijo, da imajo nečlani blago, člane pa društvo časih ne more postreči. To je žalostno, da na ta način dajo nekateri člani ljudem, ki ne marajo za konsumno društvo in si kupičijo blago, potuho. Blago je za člane in kdor hoče biti deležen dobrot, ki jih nudi konsum, naj postane član. da bo društvo vedelo, koliko blaga potrebuje za svoje člane.

Skupni promet je dosegel 974.674 K, in je najvišji, kar društvo obstoji. Zvišanje prometa je pripisovati večji draginji, deloma pa tudi večjemu številu članov.

Novih članov je pristopilo 390 ter je štelu društvo ob koncu poslovnega leta 7752 članov, to je 193 manj nego v prejšnjem letu, in to pa zaradi tega, ker je bilo mnogo članov v smislu opravnika izključenih, ker niso ničesar kupovali v konsumu. Razentega je pa odšlo mnogo članov k vojakom. Deleži so se zvišali v poslovnem letu za 9677 K 58 h ter znašajo ob koncu leta 52.692 K 76 h. Hranilne vloge so se zvišale v poslovnem letu za 6392 K 7 h, kar je za sedanje razmere jako ugodno znamenje, ki nam jamči temboljšo bodočnost po vojni.

Poslovni prebitek znaša 27.142 K 76 h. Razdeliti je bilo mogoče le 3 odstotno dividendo. Vojnih dobičkov pa zadruga ne more deliti, zakaj to je naloga drugih zadrug in zlasti naj bi podjetniki dovoljevali draginjske doklade, ki sedaj tudi po svojih močeh izrabljajo dobro konjunkturo.

Promet v posameznih prodajalnah je bil v poslovnem letu naslednji: v Celovcu, Šolska ulica 195.202 K 10 h, Vrtna ulica 105.694 K 38 h, Poljanska ulica 47.453 K 23 h, skupaj v Celovcu 348.349 K 71 h; (v letu 1915 v Celovcu skupaj 275.850 K 31 h); v Beljaku 215.798 K 90 h (1915: 117.379 K 7 h); Št. Vid ob Glini 117.101 K 89 h (1915: 80.989 K 88 h); Sivmec (Eberstein) 113.851 K 93 h (1915: 107.643 K 63 h); Črna pri Prevaljah 111.625 K 36 h (1915: 101.171 K 50 h); Vassach pri Beljaku 63.235 K 54 h (1915: 49.021 K 61 h); skupaj torej 969.963 K 33 h (1915: 732.064 K)

Sklep se je napravil za 380.904 kg blaga. Konsumno društvo je izvršilo ogromno težko nalogo. Prporočamo pa vsem članom, da podpirajo društvo tudi v bodoče ter mu omogočijo, da bo storilo še več. Društvu je ime „Sloga“, in prijatelji, v slogi je moč, v slogi bodočnost našega društva in boljša bodočnost življenskih razmer njega članov.

Vestnik organizacij.

Vojne podpore izplačane svojcem Unijskih članov od 1. do 13. julija 1916.

Skupina:	Ime člana:	K
	Brandau, Flamisch Karl	70
	Blattnitz, Brabec Vencelj	85
	Karbitz, Kutscher Franc	60
	Schonfeld pri Ustju, Reřicha Anton	60
	Prödlitz, Sponta Rudolf	70
	Hohenstein, Fischer Franc	50
	Hohenstein, Grasberger Albin	50
	Hohenstein, Fliegl Karl	50
	Hohenstein, Heger Emil	50
	Haslbach, Rainer Adolf	50
	Szyb, Gabrieli Gawliczek Franc	70
	Zarnbek, Gora Kazimir	50
	Fohnsdorf, Ortner Matija	60
	Fohnsdorf, Spravka Anton	30
	Graseth, Schwagerl Jožef	60
	Graseth, Peter Karl	70
	Velenje, Preložnik Jožef	70
	Eichwald, Schlosser Franc	50
	Neusattl, Batz Vencelj	70
	Neusattl, Knobl Andrej	70
	Neusattl, Modes Jožef	60
	Neusattl, Pšenička Anton	70
	Neusattl, Hojer Jožef	60
	Neusattl, Holinsky Jožef	60
	Neusattl, Karg Franc	70
	Neusattl, Habertztl Jožef	70
	Neusattl, Wodrařka Jožef	85
	Karvin, Zembol Anton	30
	Karvin, Wojtyna Ivan	70
	Karvin, Szotek Edward	70
	Karvin, Wanek Anton	30
	Lanz, Kraus Karl	85
	Lanz, Lang Kari	60
	Lanz, Trak Ludvik	70
	Chodav, Meintl Aleks.	70
	Brunnsdorf, Kraus Ludvik	70
	Brunnsdorf, Görgner Jožef	60
	Brunnsdorf, Böllmann Karl	70
	Brunnsdorf, Rödigg Franc	70
	Siersza, Liszka Nace	70
	Hallein, Köppl Lojze	70
	Fohnsdorf, Jöbstl Feliks	60
	Janessen, Branauer Vencelj	50
	Janessen, Kralj Jožef	50
	Janessen, Hoyer Anton	60
	Janessen, Pfeifer Rudolf	60
	Janessen, Heintl Jožef	70
	Janegg, Mastný Venc.	60
	Zuckmantel, Harzer Rudolf	30
	Bettina-Eleonova, Salomon Ludovik	30

skupaj 3045

(Nadaljevanje pride.)

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za .. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Minar	1/21.—1/23.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Pręmrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

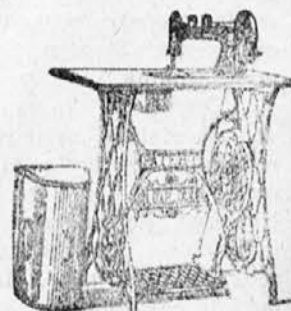
Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

prporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.